

Nieuwsbrief december 2017

Objecten over de Valkenburgse geschiedenis?

Welkom!

Regelmatig krijgt de vereniging (oude) foto's en voorwerpen als gift. Het kan gaan om uiteenlopende zaken: schilderijen, kledingstukken, een helm uit de Tweede Wereldoorlog, archeologische voorwerpen en fotoboeken. Heeft u nog foto's of spullen die een relatie met Valkenburgse geschiedenis hebben, dan ontvangen wij die graag. U heeft foto's, maar wilt ze niet afstaan? Geen probleem, wij scannen ze en u krijgt ze weer netjes terug.

U hoeft spullen niet per se te schenken, u kunt ze ook in bruikleen geven. U bepaalt zelf hoe lang u ze wilt afstaan en wanneer u ze weer wilt terugkrijgen. We fotograferen de voorwerpen en bewaren de foto's in ons archief. Het museum is elke zaterdagmiddag geopend van 13.00 tot 16.00 uur. Daarnaast kunt u ook bellen naar Corrie van Kralingen op 071-4016029.

Het schilderij op de foto is een recente gift. Het is een zeldzaam schilderij van de steenfabriek. Die lag aan de Jogtlaan, waar nu Borculo is. Op de achtergrond zijn de watertoren en de molen van

Katwijk te zien.

Nog maar een paar jaar geleden...

...zag het Duyfrak er zo uit. Hier de Duyfraklaan richting de Voorschoterweg. Aan de rechterkant is de ijsbaan te zien, die op een heel andere plek lag dan nu. Kassen, Knotwilgen en water.

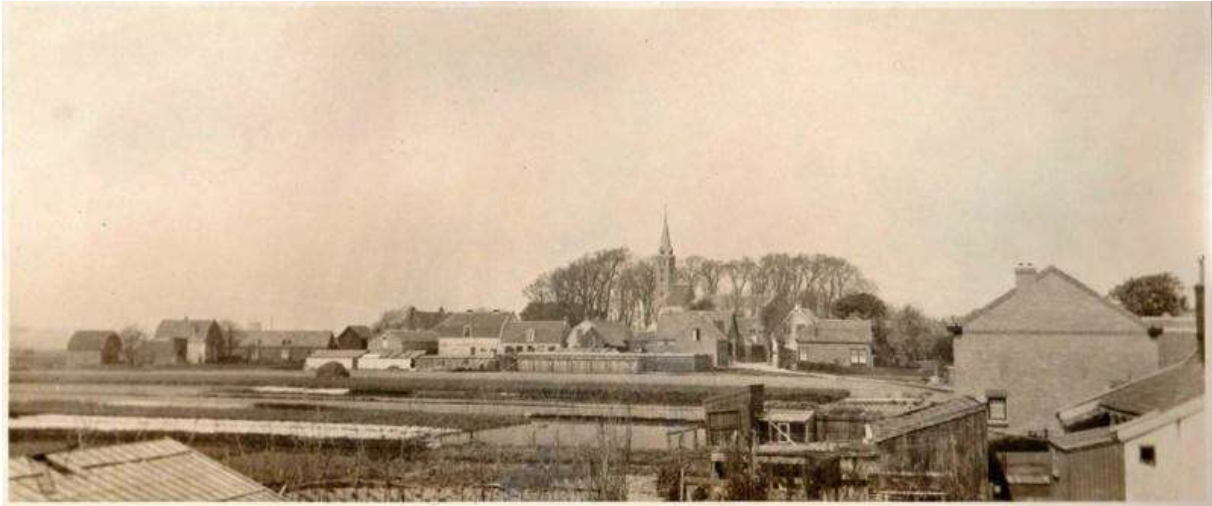
De straat aflevering 7:

Het Marktveld

Het Marktveld bestaat in zijn huidige vorm slechts 75 jaar. Het verbindt de Middenweg met de Burgemeester Lotsystraat en de Marinus Poststraat. Deze laatste twee zijn aangelegd tijdens de wederopbouw. De woningen rechts op de foto zijn uit de jaren veertig van de vorige eeuw; die links zijn recenter.

In 837 werd na een bisschoppelijk besluit in Valkenburg een christelijke kerk gesticht. Tot de parochie behoorden ook de beide Katwijken. Om de kapel van inkomsten te voorzien, werd besloten tot het houden van een markt. Rond 840 vermelden documenten voor het eerst het aanvoeren en verhandelen van paarden te Valcanaburg. De markt begon acht dagen voor St. Lambertus en eindigde acht dagen daarna op 17 september. Op de dag van de kruisverheffing, 14 september, trok een kruisprocessie in een plechtige ommegang rond het Marktveld. Het kruis werd normaal bewaard in een zijdeur van de kerk. Aan het begin van de paardenmarkt werd een ijzeren marktkruis opgehangen als symbool van marktvrede. Kooplieden zetten tijdens de marktdagen hun tenten op het Marktveld tussen de dorpskern en Achterweg. Deze laatste eindigde ter hoogte van de huidige kruising Marktveld/ Burgemeester Lotsystraat.

Het Marktveld is dus al heel oud. Nu is het een straatje, toen was het een groot veld. Aan het begin van de negentiende eeuw was het gebied nog steeds een groot veld, maar honderd jaar later niet meer. De paardenhandel nam af en de druk op het terrein nam toe. De grond was te kostbaar om zomaar te laten liggen. Deze werd verkaveld en uitgegeven als tuinbouwgrond, een verkaveld marktveld met de eerste kassen en tuinderijen. Het Marktveld werd teruggebracht tot het straatje van nu. In de twintigste eeuw verhuisde het marktgebeuren naar het centrum van het dorp en stonden de paarden rondom de kerk.

Henk Imthorn

Zaterdagmiddag in de toren:

Zeventig konijnen en een Duitse soldaat

Dirk Klok gaat niet met zijn vrouw naar de torentrans, dat is te vermoeiend. Hij is bijna 85 en komt wat stram bij me zitten op de gemakkelijkste stoel. Hij vertelt me dat hij eigenlijk op zoek is naar een brug, uit de tijd van de oorlog. Niet zover van Valkenburg, vlak bij de Rijn. En altijd met een Duitse schildwacht. Daar in de buurt was een tankgracht en moest zijn vader met andere Katwijkers loopgraven met een houten beschoeiing aan weerskanten maken. Van dikke planken. Daarvan bleven bij het op maat zagen soms korte reststukjes over. Ongeveer twintig centimeter of korter. Daarvan legde vader Tom Klok er als het even kon een paar opzij.

Voor zoon Dirk, die op een leeftijd was 'tussen pruimen en rozijnen', had vader een smoes bedacht waarmee zijn zoon het sperrgebied met de loopgraven in kon. Samen met het onderstel van een oude kinderwagen met daarop een veilingkist. Ongezien ging een stapel zaagstukken in de veilingkist. Ze werden afgedekt met gras en vond het vreemd. Waar was dat gras voor? 'Voor mijn konijnen', probeerde Dirk in iets wat Duits moest klinken. 'Wie viele Kaninchen hast du denn?', vroeg de Duitser. 'Zeventig', blufte Dirk.

De Duitser schudde zijn hoofd. Dat kon nooit kloppen. Er leefde bijna nergens meer een enkele kat of hond, en dan zou er nog iemand zeventig konijnen hebben? Hij haalde zijn ongelovig zijn schouders op. 'Weiter gehen!', zei hij toch maar. Hij zou het wel verkeerd begrepen hebben. Dirk weet nog heel goed hoe opgelucht hij was toen hij mocht doorlopen. Thuis was geen stukje hout meer te vinden en nu hadden ze een hele kist met hout. Wat een geluk! Stel je voor dat hij alles had moeten afgeven.

Het ronde potkacheltje stond midden in de kamer. De stoelen er omheen. Er kon weer worden gestookt. Wat was moeder trots op Dirk! Er kwam een zakje tulpenbollen tevoorschijn, gekregen bij het bedelen om eten bij Lisse. Ze werden in vieren gesneden en gepoft op de heerlijk warme kachel. Lekker! Ik kijk verbaasd. 'Honger maakt rauwe bonen zoet', reageert Dirk.

Ik vertel hem waar de door Duitsers bewaakte brug lag: een paar honderd meter vanaf de grens van Valkenburg richting de molen op de Valkenburgerweg. Er is daar nog een klein stukje van de tankgracht over. Daar wil Dirk zeker nog een keer naar toe, maar niet vandaag. Hij heeft het wel even

gehad. Zijn vrouw komt met de lift naar beneden. Ze heeft het op de torentrans koud gekregen. Samen gaan ze naar huis, iets warmes drinken en in Rijnsburg gezellig nababbelen.

Herman Dijkhuizen

Het Nieuwe Veerhuis

'Nieuwe Veerhuis'. Het werd gebouwd in 1905 voor 1.240,-- gulden. Daarnaast staat kapperszaak, die toentertijd van Ouwersloot was. Daar weer naast het pand waar dokter Van Delft jarenlang zijn dokterspraktijk had. In de tijd die dit schilderij weergeeft

– het is uit 1986 maar gemaakt naar het voorbeeld van een veel oudere foto - was daar de bakkerij van Van der Weerd gevestigd. De bakker staat buiten te kijken. Het Nieuwe Veerhuis staat er nog steeds, aan de Hoofdstraat 10.

Een middeleeuwse opgraving

Het nieuwe Veerhuis staat direct naast de zaak van Paul Taming op de hoek van de Hoofdstraat met de Broekweg. Hier wonen Tom en Roelfke Hogedoorn, self-made archeologen. Hoe ze dat zijn geworden? In hun tuin hebben ze jaren geleden bij de bouw van een nieuwe schuur toevallig een middeleeuwse put ontdekt. Hij zat helemaal niet diep onder de grond, je kon hem bij het graven van het fundament van de schuur eigenlijk niet missen.

Al snel bleek dat deze put tot de rand vol zat met scherven. Dicht op elkaar, bijna aan elkaar geplakt. Ze bleken later allemaal uit de 17de en 18de eeuw te stammen. Dat hele pakket scherven en scherfjes heeft Tom tot ongeveer anderhalve meter diep uiterst voorzichtig uitgegraven.

Toen is hij met engelengeduld aan het sorteren, passen en meten én restaureren gegaan. Dat gebeurde zeer secuur en kundig! Waar een stukje miste heeft hij de open plekken met een bijpassende kleur klei aangeheeld. Dat is heel goed gegaan. Ik kan zelf het verschil met gerestaureerd materiaal in een museum niet zien! Het resultaat van al dit werk is een fraaie collectie schalen, bekers en potten. Prachtig, meer dan een tafel vol! Wat er nu is verdient al een mooie tentoonstelling. Het liefst natuurlijk nadat een archeoloog de historische context heeft vastgesteld en iets over de gebruikswaarde van het materiaal heeft verteld. Maar dat is nog niet alles. De put in de tuin meters moet meters dieper zijn dan tot waar er nu is opgegraven. Als daaraan begonnen zou worden, komen er vast en zeker nog meer mooie vondsten naar boven. We zijn benieuwd...

Bordje over erebegraafplaats

"DEZE EREBEGRAAFPLAATS IS DE LAATSTE RUSTPLAATS VOOR IN DE MEIDAGEN VAN 1940 IN DE STRIJD OM VALKENBURG GESNEUVELDE NEDERLANDSE MILITAIREN. FAMILIELEDEN EN ANDERE BETROKKENEN DIE INFORMATIE WILLEN HEBBEN OVER DE HIER BEGRAVEN SOLDATEN KUNNEN CONTACT OPNEMEN MET DE VERENIGING OUD VALKENBURG.

www.oudvalkenburgzh.nl"

Nog vaak komen familieleden van gesneuvelde soldaten naar onze erebegraafplaats. Soms ontmoeten we deze mensen en kunnen we ze helpen door uit te zoeken wat er in de meidagen van 1940 precies gebeurd is. De familieleden vertellen ons weer over de levensgeschiedenis van de betrokken soldaat. Er worden foto's gezocht en gevonden. Ook komt het verdriet ter sprake, dat zo lang na de gebeurtenissen nog steeds niet weg is. We denken dat we dankzij dit bordje met nog meer betrokkenen in contact kunnen komen.

Vereniging Oud Valkenburg doet aan de lijn...

...en neemt afscheid van bestuurslid Gijs Schoneveld

Nou ja, Vereniging Oud Valkenburg doet niet aan de gewone lijn, maar aan de tijdlijn. Jan Bakker en Gerrit Russchenberg hebben de laatste tijd hard gewerkt aan een tijdlijn van de geschiedenis van Valkenburg als blikvanger voor het Torenmuseum. Nu die in volle glorie in de toren op zijn plek hangt, verdient dat feit de aandacht tijdens de ledenavond op 30 november.

Het is verheugend dat zoveel leden het ijzelige weer getrotseerd hebben, dat alle ongeveer vijftig stoelen in de zaal van het Dorpshuis gevuld zijn. Het eerste programmapunt is het afscheid van Gijs Schoneveld als penningmeester. Gijs heeft zo'n twee decennia deel uitgemaakt van het bestuur en heeft de bloemen en het applaus dan ook dik verdiend.

Jan Bakker en Gerrit hebben gekozen voor een duopresentatie en dat pakt goed uit. Jan Bakker neemt de eerste tweeënhalf duizend jaar voor zijn rekening. In die tijd zijn de strandwallen zo'n beetje de enige plekken in laag-Nederland die bewoonbaar zijn. Rond 40 na Christus bouwen de Romeinen het eerste castellum voor een contingent van vier- à vijfhonderd ruiters. Het is de eerste van in totaal zeven castelli die tot eind vierde eeuw bemand worden. Gerrit Russenberg neemt de luisteraars mee naar de Middeleeuwen. Hij vertelt dat de eerste houten kerk van Valkenburg omstreeks 695 met Vlaardingen wedijvert om de plek van eerste Christelijke Godshuis in Holland. In totaal hebben er in de Middeleeuwen acht verschillende kerken gestaan; eerst steeds groter en mooier, maar na de splitsing van de parochie in de late Middeleeuwen, toen Katwijk aan den Rijn in 1424 een eigen kerk kreeg, juist weer kleiner. Die kerk had tot 1665 wel een hoge, herkenbare toren, 'de lange Maai' (Maria). Helaas stortte deze in het genoemde jaar vanwege natuurgeweld in. Gerrit bouwt ook ruimte in om het industriële verleden te belichten: de kalkovens die er al sinds de veertiende eeuw waren en de steen- en tichelfabrieken die er tot eind negentiende eeuw waren. De laatste kalkfabriek deed pas in 1960 het licht uit.

Jan Bakker pakt het stokje weer over door de 'buitens' Torenvliet en Sonneveld te belichten en te memoreren hoe Valkenburg in 1851 op het randje kwalificeerde als gemeente: net meer dan vijfhonderd inwoners en meer dan vijfentwintig belastingplichtige burgers. Vervolgens zoomt hij in op architect Hendrik Jesse, de ontwerper van het oude gemeentehuis uit 1897 en ook van

13

Welgelegen.

De laatste etappe is voor Gerrit Russchenberg, die onder andere de meidagen van 1940 de revue laat passeren. Leuk wist u datje: het vanuit Katwijk kapotgeschoten Valkenburg kreeg een rekening van Katwijk van 133 gulden voor onder andere het verband dat nodig was om de gewonden te verzorgen.

<https://www.canonvankatwijk.nl>

Sesseler, onze eerste burgervader

In Valkenburg heeft lang een dakpannenfabriek gestaan. Hij stond aan de Rijn

zien. In 1812, in de 'Franse tijd' zijn twee broers Sesseler samen eigenaar. Eén van hen is Franciscus Adrianus Sesseler, maire (burgemeester) van Katwijk. Als de Fransen hun congé krijgen, wordt hij de eerste burgemeester van een weer zelfstandig Valkenburg. De F.A. Sesselersingel in het Duyfrak is

genoemd is naar onze eerste burgemeester. De singel begint bij de Duyfraklaan tegenover de voetbalvelden van Valken '68 en loopt dan met een scherpe bocht tot aan de Rijn.

Brand! Brand! Brandweeroefening!

16

17

Vereniging Oud Valkenburg oefenen in het Torenmuseum. Om half acht geeft brandweerman Hans van der Nagel instructies aan de aanwezigen. Dat zijn Nelly Smits, Corrie van Kralingen, Herman Dijkhuizen, Henk Imthorn, Gerrit Russchenberg en Jaap Dubbeldam vanuit het bestuur en Corrie Hoffmans, Jaap 't Hart, Luuk van Loenen en Jan Vroege als vrijwilligers. Zij zullen acteren als slachtoffers bij een brand op de eerste etage.

Rond acht uur is het trappenhuis volledig in rook gehuld. Het alarm loeit in de toren, er is brand op de eerste etage en op de zesde etage staat de installatie van de zendermasten in brand. De slachtoffers zijn ingesloten op de vierde en zesde etages en op de trans. Om twintig over acht arriveert een blusvoertuig en gaan de brandweermannen en vrouwen met brandslangen de toren in. De elf slachtoffers zijn om negen uur allemaal weer veilig beneden. Daarop volgt een nabespreking door de brandweerlieden beneden. Zij bespreken de uitkomsten vervolgens met een deel van het bestuur op de vierde etage. De eerste conclusies liegen er niet om: de toren kan levensgevaarlijk zijn in geval van brand. De ladderwagen van de brandweer Katwijk is te kort om mensen van de trans af te halen. Redding kan wel plaatsvinden via de ramen op de vierde etage. Bij brand moeten de deuren en het luik zoveel mogelijk gesloten blijven om een 'schoorsteentrek' te beperken. Er volgt nog een tweede analyse met Hans, maar het is al duidelijk dat een protocol hard nodig is.

Copyright © 2017 Vereniging Oud Valkenburg, All rights reserved.

Our mailing address is:

info@lorient.nl

Want to change how you receive these emails?

You can update your preferences or unsubscribe from this list.

18